

Lesbrief 'Het Witte Lint'

The White Ribbon Mile

Inhoudsopgave

Aanleiding: The White Ribbon Mile	4
Doel van deze lesbrief	4
Doelgroep	4
Doel van de les en het bezoek op de locatie	4
Achtergrond – Als vluchten de enige optie is	4
Lessen op school	6
Praktische tips voor tijdens de wandeling	11
Synopsis ooggetuigenverhalen september 1944	12

Colofon

Deze lesbrief is gemaakt in opdracht van White Ribbon Mile door Fedor Cuppen en Judica Lookman, 2021 in samenwerking met Greet Visser en Joop Bal

Aanleiding: The White Ribbon Mile

'The White Ribbon Mile' is een korte wandeling door de uiterwaarden bij de Oude Kerk in Oosterbeek naar het herdenkingsmonument aan de Rijn. Het herinnert aan de terugtocht van Engelse, Nederlandse en Poolse soldaten na het mislukken van de Slag om Arnhem. Het traject door de uiterwaarden is gemarkeerd met een wit lint.

Voorliggende lesbrief vormt samen met de wandeling een kort onderwijsprogramma voor scholieren uit de bovenbouw van de basisschool met als titel 'Het Witte Lint'.

Doel van deze lesbrief

Deze lesbrief is een aanvulling op de wandeling door de uiterwaarden, met als doel dat bezoek een zo goed mogelijke plek te geven binnen uw lesprogramma op school. Alle informatie uit de lesbrief is ook te downloaden vanaf de website www.whiteribbonmile.nl.

Doelgroep

De lesbrief is ontworpen voor kinderen uit de groepen 7 & 8 van de basisschool. Voor jonge(re) kinderen kan het verhaal van Het Witte Lint (in relatie tot de Slag om Arnhem) tot spanning leiden. Het is aan u als leerkracht hier keuzes in te maken op basis van uw eigen inzicht in de groep waaraan u lesgeeft.

Doel van de les en het bezoek op de locatie

Doel van het programma 'Het Witte Lint' (de lessen op school en de wandeling) is dat de kinderen leren dat er een verbinding bestaat tussen dat wat er in september 1944 in hun directie woonomgeving gebeurde tijdens de Slag om Arnhem en de huidige actualiteit.

De kinderen leren dat oorlog voeren vooral ook leidt tot erg veel gebeurtenissen die niet direct met de daadwerkelijke gevechtshandelingen te maken hebben. U kunt daarbij denken aan zaken als: vluchtelingen, oorlogsschade, verzorging van gewonden, keuzes moeten maken die je gewoonlijk niet hoeft te maken, goed tegenover slecht, verlies van geliefden, dagelijkse gebeurtenissen in oorlogstijd.

De focus van het project The White Ribbon Mile ligt op de terugtrekking van de geallieerde soldaten. De kinderen leren binnen dat kader concreet het volgende:

- dat de soldaten geen beroepsmilitairen waren maar gewone burgers met gewone beroepen die in het leger gingen;
- dat die soldaten kwamen om ons te bevrijden en werden verslagen door de bezetter;
- dat een groot deel van de soldaten die ons kwamen bevrijden moest vluchten onder zeer moeilijke omstandigheden;
- dat een groot deel van de soldaten die ons kwamen bevrijden gewond moest achterblijven en dat zij krijgsgevangenen werden;
- het verschil tussen vluchten als soldaat en vluchten als burger;
- dat de soldaten die over de Rijn ontsnapten zich schuldig voelden tegenover de inwoners van de gemeente Renkum en Arnhem omdat ze verloren hadden, ondanks het feit dat zij juist probeerden de oorlog te verkorten en zij Nederland wilden bevrijden;
- dat er elk jaar veel aandacht is voor de heldhaftige gebeurtenissen die plaatsvinden tijdens de Slag om Arnhem, maar dat er weinig bekend is over de terugtocht van de Engelse, Nederlandse en Poolse soldaten na het mislukken van de slag;
- dat na de Slag om Arnhem Nederland onder de rivieren bevrijd was maar de rest van Nederland niet en wat daarvan de consequenties waren (m.n. de vluchtelingenstroom, de bezetter die iedereen verjaagt uit Oosterbeek en Arnhem, dat bij terugkeer alles kapot en geplunderd was);
- dat vluchten voor en door oorlog nu niet veel anders is dan dat het in 1944 was;
- dat er elders in de wereld nog steeds veel mensen op de vlucht zijn voor oorlog zoals de mensen dat in 1944 meemaakten.

Achtergrond – Als vluchten de enige optie is

De terugtocht van Engelse, Nederlandse en Poolse soldaten over de Rijn naar Driel na het mislukken van de Slag om Arnhem mag rekenen op veel belangstelling.

Minder bekend en minder in de belangstelling staan de zware verliezen bij de snelle terugtrekking van de militairen uit Oosterbeek naar de Rijn en onder welke omstandigheden dit gebeurde.

Oude kerk Oosterbeek, september 1944

Oude kerk Oosterbeek, heden

In het holst van de nacht van maandag 25 op dinsdag 26 september 1944 moesten ruim 2.300 militairen evacueren naar de overzijde van de Rijn bij Driel. Dwars door bossen, kapotgeschoten gebouwen en de uiterwaarden moesten zij, uitgeput door de gevechten, honger en een tekort aan slaap, in de stromende regen en pikdonkere nacht, onder moordend artillerievuur, hun weg banen naar de oever van de Rijn. Ze verlieten een dorp dat zwaar beschadigd was, ze verlieten hun gewonde vrienden en verloren een illusie omdat de Slag om Arnhem en het bezetten van de brug niet gelukt was. Witte linten langs de vluchtroute, afkomstig van parachutes, gaven de weg aan om bij de rivier te komen. Die linten werden daardoor een levenslijn voor de militairen; als je het lint of je voorganger kwijtraakte kon dat betekenen dat je verdwaalde of erger Een lint als levenslijn voor gewone jonge mannen, militairen.

Beeld uit de film 'Their's is the glory'

Bijna alle 2.300 van de overgebleven, voornamelijk Britse, militairen zijn naar de Rijn in de buurt van de Oude Kerk getrokken om de oversteek te maken. Helaas hebben velen deze tocht niet overleefd.

Op de plek waar de mannen aan boord van de kleine, door de genie-militairen bemande boten gingen, is in 2003 een klein monument opgericht. Dit monument is vanaf de Oude kerk en het Kerkpad normaal gesproken niet bereikbaar.

Het monument bij de Rijn, gemaakt in 2003 door Rob van der Zon

De terugtrekking en deze historische plek zijn van grote en actuele betekenis. Feitelijk markeert deze plek het einde van de operatie Market Garden. Maar het is niet alleen een gedenkplaats voor de vele jonge militairen die in september 1944 moesten vluchten. Het is ook een plek waar stilgestaan moet worden bij de gedachte dat vele mensen wereldwijd ook nu nog een goed heenkomen zoeken omdat zij op de vlucht zijn (voor en door oorlogsgeweld). Mensen (jong, oud, man, vrouw, kind) die ongewild hun huis of land moeten verlaten en familie en vrienden achterlaten om het eigen lijf te redden. Die op deze reis ontberingen moeten doorstaan in de vorm van oorlogsgeweld, honger, angst en onzekerheid. En voor wie vaak geen wit lint is dat kan dienen als levenslijn ...

Lessen op school

Het Witte Lint bestaat uit twee voorbereidende lessen (tot één lange les te combineren), een excursie en een nagesprek, die hierna worden beschreven. De kern van het lesprogramma bestaat uit een film over The White Ribbon Mile, verhalen van ooggetuigen en een wandeling.

Uiteraard bent u als leerkracht volledig vrij om de lessen geheel naar uw eigen inzicht en mogelijkheden anders vorm te geven.

Bronnen

Het boek "Oosterbeek, september 1944, de terugtocht van de 1ste Airborne Divisie", door Jan Vierdag kunt u gebruiken bij de voorbereiding van de lessen.

Zie voor meer informatie over het project "The White Ribbon Mile" www.whiteribbonmile.nl

Les 1	Introductie 'Het Witte Lint'
Omschrijving	Kennismaken met het project en het onderwerp
Vorbereiding	<ul style="list-style-type: none"> • Inlezen in het onderwerp: informatie lesbrief doornemen en eigen input verzamelen; • Film bekijken en klaarzetten; • Vragen maken en (optioneel) Kahoot / Mentimeter klaarzetten
Activiteiten	<p><u>Introductie (2 minuten):</u> Geef aan wat de kinderen gaan doen en wat ze gaan leren.</p> <p><u>Klassengesprek voeren (5-10 minuten):</u> Ga met de kinderen in gesprek over De Slag om Arnhem. Laat hen benoemen wat ze daar al over weten. Bespreek in elk geval ook het feit dat de geallieerden uiteindelijk verloren. Laat ook hier door de kinderen benoemen wat ze daar al van weten/vinden. Introduceer de film.</p> <p><u>Film kijken (6 minuten):</u> Kijk samen met de kinderen in de klas naar de film. Zie https://whiteribbonmile.nl/activiteiten/ of via: https://www.youtube.com/watch?time_continue=9&v=OHaALo-xJYI&feature=emb_logo</p> <p><u>Film nabespreken (10-15 minuten):</u> Ga met de kinderen in gesprek over datgene wat ze gezien hebben. Laat hen benoemen wat ze ervaren hebben. Stel vragen die de kinderen kunnen beantwoorden als ze goed naar de film hebben gekeken (gebruik daarvoor eventueel Kahoot of de Mentimeter). Vraag de kinderen wat ze geleerd hebben en/of wat ze nog niet snappen en geef waar nodig uitleg en toelichting.</p> <p><u>Vervolg uitleggen (2 minuten):</u> - verhalen van ooggetuigen die als kind in september 1944 de strijd hebben meegemaakt bekijken/beluisteren en bespreken - vlaggetjes maken - wandeling White Ribbon Mile</p>
Benodigheden	<ul style="list-style-type: none"> • toegang tot internet; • digibord; • film "The White Ribbon Mile"; • vragen die gesteld kunnen worden; • Kahoot / Mentimeter (optioneel) • laptops, tablets en/of mobiele telefoons (optioneel).
Tijdsduur	circa 30 minuten

Les 2	Door de ogen van kinderen
Omschrijving	Verhalen van kinderen als ooggetuigen van de slag om Arnhem sept 1944.
Vorbereiding	<ul style="list-style-type: none"> • Bekijk de vijf films met ooggetuigenverhalen en kies uit welke film(s) u in de klas wilt laten zien • Klassengesprek voorbereiden
Activiteit	<p><u>Filmpjes ooggetuigen</u> Joop Bal heeft vijf interviews op film gezet met Oosterbekers die als kind de slag om Arnhem hebben meegemaakt in september 1944. In elk interview komt aan de orde:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wat is er gebeurd - hoe heb jij dat als kind beleefd - wat wil je de kinderen die kijken meegeven. <p>De vijf films (tussen 3 en 11 minuten) vertellen elk een ander aspect van het verhaal. Synopsis van de verhalen/films vindt u vanaf blz. 12 De leerkracht maakt een keuze uit de filmpjes om aan de klas te laten zien.</p> <p><u>Klassegesprek naar aanleiding van de film</u> Per filmfragment zijn een aantal specifieke vragen gemaakt. Zie in de synopsis van de verhalen. Aanvullende algemene vragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - waar vertelt de persoon in de film over? - wat vond je het opvallendste/bijzonderste onderdeel van het verhaal? - wat wist je al? - wat heb je nog niet helemaal begrepen? - waar zou je nog wel meer over willen weten? - wat zegt de geïnterviewde aan het eind van het filmpje aan jullie, kinderen? - wat bedoelt hij daarmee denk je? - wat zou jij terug willen zeggen? <p><u>Vlaggetjes maken</u> Laat elk kind een vlaggetje maken van papier en een satéstokje. Deze vlaggetje plaatsen ze tijdens de wandeling bij het monument. Zie meer info over het monument op blz. 5 van deze lesbrief. Het monument is opgedragen aan <i>the ones we'll never forget</i></p> <p>Op het vlaggetje schrijven ze een zin. Dit kan zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een boodschap aan een veteraan ('the ones we 'll never forget') - een bericht aan de persoon uit het filmpje (wat zou je terug willen zeggen?) - een wens voor kinderen die nu in oorlog leven.
Benodigdheden	<ul style="list-style-type: none"> • Usb stick met filmpjes • Papier en (saté)prikkers voor vlaggetjes
Tijdsduur	30 minuten

Les 3	The White Ribbon Mile lopen
Omschrijving	Wandeling door de uiterwaarden bij de Oude Kerk in Oosterbeek naar het herdenkingsmonument aan de Rijn.
Vorbereiding	<ul style="list-style-type: none"> • Les 1 en 2 hebben uitgevoerd; • Begeleiding voor de wandeling en het transport regelen.
Activiteit	<p><u>Terugkijken naar vorige les en uitleg lesdoel (5 minuten):</u> Geef aan wat de kinderen gaan doen en wat ze gaan leren. Verwijs naar de vorige lessen. Vraag of de kinderen naar aanleiding van de films en vooruitkijkend naar de wandeling nog vragen, informatie en/of opmerkingen hebben en ga daarover met hen in gesprek.</p> <p><u>Afspraken doornemen (5-10 minuten):</u> Maak met de kinderen afspraken over de wijze waarop de wandeling moet verlopen. Vraag daarbij naar wat de kinderen verwachten en spreek eigen verwachtingen uit. Zie ook 'Praktische tips voor tijdens de wandeling'.</p> <p><u>Verzamelen voor de wandeling:</u> Zie 'Praktische tips voor tijdens de wandeling'</p> <p><u>Wandeling 'The White Ribbon Mile'</u> Ontvangst van de klas door een vrijwilliger.</p> <p>De wandeling leidt naar het monument in de vorm van een klaproos van kunstenaar Rob van der Zon. Hier horen de kinderen een verhaal van een betrokkene over de overtocht over de Rijn. Langs de wandelroute staan 9 borden met teksten over de terugtrekking uit de "Perimeter" naar de Rijn.</p> <p>Bij het monument plaatsen de kinderen hun vlaggetje met boodschap in de grond.</p> <p><u>Terug naar school</u></p>
Nagesprek op school	<p><u>Wandeling nabespreken (10-15 minuten):</u> Ga met de kinderen in gesprek over datgene wat ze gezien en ervaren hebben tijdens de wandeling. Stel vragen die de kinderen kunnen beantwoorden als ze goed geluisterd en gekeken hebben (gebruik daarvoor eventueel Kahoot of de Mentimeter). Vraag de kinderen wat ze geleerd hebben en/of wat ze nog niet snappen en geef waar nodig uitleg en toelichting.</p> <p>Leg vanuit "Als vluchten de enige optie is" het verband naar de actualiteit rond vluchtelingen. Zie ook de informatie op blz. 4 van deze lesbrief.</p> <p><i>De terugtrekking en deze historische plek zijn van grote en actuele betekenis. Feitelijk markeert deze plek het einde van de operatie Market Garden. Maar het is niet alleen een gedenkplaats voor de vele jonge militairen die in september 1944 moesten vluchten. Het is ook een plek waar stilgestaan moet worden bij de gedachte dat vele mensen wereldwijd ook nu nog een goed heenkomen zoeken omdat zij op de vlucht zijn (voor en door oorlogsgeweld). Mensen (jong, oud, man, vrouw, kind) die</i></p>

	<i>ongewild hun huis of land moeten verlaten en familie en vrienden achterlaten om het eigen lijf te redden. Die op deze reis ontberingen moeten doorstaan in de vorm van oorlogsgeweld, honger, angst en onzekerheid. En voor wie vaak geen wit lint is dat kan dienen als levenslijn ...</i>
Benodigheden	<ul style="list-style-type: none"> • Vervoermiddelen van school naar excursie; • Begeleiding kinderen. • Door de kinderen gemaakte vlaggetjes meenemen
Tijdsduur	circa 120 minuten

Praktische tips voor tijdens de wandeling

Om de schoolbezoeken tijdens en rond de wandeling goed te stroomlijnen is het van belang enkele afspraken en verwachtingen te vermelden. Op die manier verloopt de wandeling (uiteindelijk een les voor de kinderen onder begeleiding van vrijwilligers) het best. We geven u daarom de volgende richtlijnen mee.

Startpunt van de wandeling:

Polderweg (zijweg Benedendorpsweg, schuin tegenover garagebedrijf Klaassen en vlakbij de Oude Kerk), Oosterbeek.

Van de begeleiders wordt verwacht dat:

- zij toezicht houden op het gedrag van de kinderen;
- zij op de hoogte zijn van de doelstelling van de wandeling;
- zij continu bij de groep blijven meelopen tijdens de wandeling;
- zij zo nodig helpen bij het beantwoorden van vragen e.d.

De wandeling heeft een ingetogen karakter; er wordt stilgestaan bij een beladen onderwerp op een historische locatie. Daarnaast willen we dat de kinderen ervaren hoe het moet zijn geweest om in doodse stilte en onder zware omstandigheden te moeten vluchten terwijl (gedode) vrienden, een vernield dorp en illusies moeten worden achtergelaten. Het is prettig als de kinderen weten wat er van hen wordt verwacht. Wij vragen u dan om de kinderen van tevoren en tijdens de wandeling te willen uitleggen dat hun gedrag passend moet zijn bij de setting. Zonder te willen betuttelen en vanuit vertrouwen dat het goed zal gaan willen we u hier toch vragen voldoende bij de kinderen te benadrukken dat het niet de bedoeling is dat er gespeeld, geravot en hard gepraat wordt tijdens de wandeling, maar dat er sprake moet zijn van enige bescheidenheid en eerbied voor het verhaal, de omgeving en de betrokken vrijwilligers. Vast hartelijk dank daarvoor.

Oosterbeekse kinderen vertellen over hun oorlogservaringen van september 1944 – synopsis van de vijf films

Naam	Samenvatting
<p data-bbox="199 418 561 544">Familie Breeman, woonden aan de Benedendorpsweg 119 6862 WE Oosterbeek</p> <p data-bbox="199 577 534 680">Het oorlogsverhaal van Roelie wordt verteld door Robert Voskuil.</p> <p data-bbox="199 779 528 913">Accent: met gevaar voor eigen leven anderen helpen; onderduiker in huis nemen.</p>	<p data-bbox="584 418 1390 544">Roelie van Roekel – Breeman was 10 jaar oud toen zij de 9 daagse oorlog in Oosterbeek in september 1944 meemaakte. De soldaten liepen bij haar huis langs op weg naar de brug in Arnhem.</p> <p data-bbox="584 551 1401 712">Haar vader was smid, kordaat en hij heeft veel Engelsen parachutisten geholpen. Hij gaf de soldaten eten, onderdak en hielp de gewonden, hij bracht gewonde Engelse soldaten in de kruiwagen naar het noodhospitaal naast de Oude Kerk in Oosterbeek. Met gevaar voor eigen leven!</p> <p data-bbox="584 719 1401 981">De familie Breeman hadden een Joodse onderduiker in huis, Izaak de Vries; ze noemden hem Piet zodat het niet opviel dat hij een Jood was. Piet heeft de Engelsen ook geholpen en moest zelf met hen wegvlugten de Rijn over in de nacht van 25 / 26 september. Toen de Engelsen vluchten en de Rijn overstaken, konden de gewonden en zieken niet mee. Die bleven achter in Oosterbeek samen met de doktoren en de geestelijk verzorgers.</p> <p data-bbox="584 987 1410 1216">Piet is de Rijn overgezwommen en kon pas ná de oorlog de familie Breeman vertellen dat hij gered was en via Eindhoven later naar Israël was vertrokken. Piet kwam vaak terug naar Oosterbeek en ging kijken bij de Rijn waar hij samen met de Engelse soldaten zulke bange avonturen had meegemaakt. De vriendschap tussen Piet en de familie Breeman is altijd blijven bestaan.</p> <p data-bbox="584 1249 687 1283">Vragen:</p> <p data-bbox="584 1290 1406 1350">1) wat raakt jou in dit verhaal? wat is jou het meest bijgebleven in het verhaal van de familie Breeman?</p> <p data-bbox="584 1357 1401 1417">2) Vader Breeman wordt kordaat genoemd. Wat betekent dat? Wat heeft hij gedaan?</p> <p data-bbox="584 1424 1410 1485">3) Hoe komt het denk je dat de familie Breeman en Piet ook na de oorlog vrienden zijn gebleven?</p>
<p data-bbox="199 1527 400 1561">Kees Wichhart</p> <p data-bbox="199 1626 427 1729">Accent: vluchten, evacueren; leven in vrijheid</p>	<p data-bbox="584 1527 1410 1888">Kees was 14 jaar en woonde in 1944 aan de Dennenkampweg in Oosterbeek. Hij heeft de eerste Engelsen, ook gewonden, gezien op maandag 18 september. Ze waren vriendelijker dan de Duitsers. De Engelsen brachten vrijheid. In het bovendorp van Oosterbeek was de vlucht van de Engelsen op 25/26 september voor Kees niet zo merkbaar, hij sliep in de kelder op een zak aardappelen. Wel hoorde hij veel schoten en zag lichtflitsen van het artillerievuur in de verte richting Nijmegen. Het werd die nacht en ochtend heel stil in Oosterbeek totdat de Duitsers de bevolking uit de huizen joegen, ze moesten vertrekken uit Oosterbeek, vluchten = evacueren.</p> <p data-bbox="584 1895 1394 2020">Na de oorlog heeft Kees in de uiterwaarden bij de boerderij van boer Ohlen het witte lint zien hangen en toen hoorde hij pas, dat dit witte parachutelint, de Engelsen heeft gered om in het donker hun weg te vinden naar de Rijn. Het witte lint was</p>

	<p>het levenslint, op weg naar een veilig gebied. Kees was een van de bloemenkinderen die in 1945 een bloem neerlegde bij het graf van een gestorven Engelse soldaat. Elk jaar gaat Kees naar de herdenking op het Airborne kerkhof uit dankbaarheid aan alle gesneuvelde Engelse soldaten. Het is waardevol om de vrijheid te blijven gedenken!</p> <p>Vragen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wat vond jij het meest opvallend in het verhaal van Kees? 2) Kees is dankbaar voor onze vrijheid, wat betekent vrijheid voor jou? 3) Kees moest vluchten, hoe was dat voor hem? 4) Kun jij bedenken wat het met jou zou doen als je alles plotsklaps moet achterlaten en gedwongen wordt om te vluchten?
<p>Gerrit Elijzen</p> <p>Accent: Oorlog maakt veel kapot, wat is de zin van oorlog voeren?</p>	<p>Gerrit was 11 jaar toen de oorlog uitbrak in Oosterbeek, hij woonde aan de Ploegseweg in het benedendorp. Gerrit was 17 september 1944 met z'n moeder op de fiets op bezoek bij een vriendin in Heveadorp, toen de bommen vielen in Wolfheze. 's Avonds passeerden de Engelsen om 19.00 uur de Oude Kerk in Oosterbeek en vele burgers kwamen kijken naar de opmars van de soldaten op weg naar Arnhem. Een vriendje had zelfs z'n nieuwe fiets uit de kamer gepakt en sjeesde naar de Benedendorpsweg, een Engelsman pakte daar z'n fiets af, oeps, dat deden de Duitsers ook! Het huis van Gerrit z'n ouders werd in de fik gestoken ze hadden niets meer, ze moesten vluchten.</p> <p>Na de oorlog kwamen ze terug, vreselijk, hun huis verwoest, geen licht, geen verwarming, geen ramen, alles was vernield. Gerrit heeft in 1945 rondom Hartenstein en bij de toegang naar de Hemelse Berg de witte linten zien hangen; ze bleven hangen, als waarschuwing, omdat je het gebied erachter niet in mocht, omdat er mijnen lagen. Veel jongens struinden het gebied toch af om oorlogstuig te vinden.</p> <p>Gerrit vertelt dat hij moest leren zijn oorlogservaring te vergeten, 'dat is een slijtproces' zegt Gerrit. "Een oorlog is niet normaal, zoveel slachtoffers, een oorlog maakt zoveel kapot. En dan moet er veel geld komen om alles weer op te bouwen".</p> <p>Vragen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wat vond je het meest opvallende aan het verhaal van Gerrit? 2) Gerrit was een kind in en vlak na de oorlog. Hoe was dat voor hem? Wat vertelt hij daar over. 3) Gerrit heeft een duidelijk mening over kinderen en oorlog. Wat zegt hij daarover? Wat vind jij daar van?
<p>Jan Loos</p> <p>Accent: Accepteer elkaar zoals je bent</p>	<p>Jan Loos was in 1944 14 jaar en woonde aan de la Reijweg in Oosterbeek. Jan zag de lucht vol vliegtuigen op zondag 17 september. Op dinsdag 19 september kwamen de Engelsen hun huis binnen, zetten hun mitrailleurs op het dressoir en Jan en z'n moeder moesten vertrekken naar hun burens. Daar hebben ze 1 week gezeten, toen kwamen de Duitsers en werden ze schreeuwend weggejaagd. Na de oorlog kwamen ze terug bij hun huis waar geen dak meer opzat. Z'n moeder</p>

	<p>wilde daar niet meer wonen, maar wat een wonder, hun poes kwam miauwend tevoorschijn, die had de oorlog overleefd! “Dan blijven wij ook maar hier” was de reactie van moeder Loos.</p> <p>Jan vertelt het verhaal hoe de terugtrekking van de Engelse soldaten is gegaan in sept.1944, hij kreeg dit verhaal te horen bij zijn na-oorlogse contacten met Engelsen. Van een Engelse officier hoorde hij over het besluit tot terugtrekking en hoe de soldaten moesten vluchten naar de Rijn.</p> <p>Stelling na stelling werd al vluchtend ontruimd, op naar de oversteekplaats aan de Rijn in de hoop de veilige overkant bij Driel te bereiken. Jan heeft als kind na de oorlog de witte linten zien hangen. De familie Loos heeft jarenlang veel veteranen in huis gehad bij de jaarlijkse Airborne herdenkingen. Wat doet oorlog met je Jan? Jan antwoordt: “het is een misère, het is triest, je gaat door het lint. Mijn boodschap voor jullie is: anderen zijn ook mensen, geef elkaar de hand en accepteer elkaar!”</p> <p>Vragen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) waar zou jij nog meer van willen weten na het zien van het verhaal van Jan Loos? 2) na een oorlog moet iedereen verder leven, hoe heeft Jan dat opgepakt? Zou jij dat ook zo doen? 3) wat betekent ‘elkaar accepteren’ voor jou?
<p>Gert Ohlen Benedendorpsweg 168 6862 WR Oosterbeek</p> <p>Accent: Niets meer hebben en toch doorgaan om te overleven</p>	<p>Gert Ohlen was 5 jaar in september 1944. Hij woonde met zijn ouders en oudere broer op een boerderijtje aan de uiterwaarden in Oosterbeek. Tijdens de strijd moesten ze dat verlaten. Toen ze na de strijd terugkwamen was alles kapot, in de brand gestoken door de Engelsen. Om de terugtrekkende soldaten goed de rivier te laten vinden. De Engelsen zijn via het erf, middels de witte linten naar de rivier getrokken. Toen Gert een paar dagen later terugkwam hingen de witte linten er nog.</p> <p>Vanuit het erf kan je nu het monument zien. Het maakt indruk op hem dat zo veel mensen hier naar toe komen. Ouderen en jongeren.</p> <p>Nu kunnen we alles kopen en doen. Toen hadden de mensen niets meer en toch moest je verder. Dat moet zwaar geweest zijn. Gert zegt daarover: Wat schieten we op met oorlog? Alleen maar ellende.</p> <p>Vragen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wat valt je op in het verhaal van Gert? 2. Hoe kwam het dat de boerderij van de ouders van Gert kapot gemaakt was? 3. Wat zegt Gert over oorlog? Wat vind jij daarvan?